

Lapsiystävällinen kunta toimintasuunnitelma

Visio:

Tammela on lapsi- ja perhemyönteinen kunta, jossa lapsilla ja nuorilla on hyvä, turvallinen, virikkeellinen ja kannustava kasvu- ja oppimisympäristö.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut toimivat asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja hyvässä yhteistyössä, jolloin ongelmiin löydetään ratkaisuja varhaisessa vaiheessa.

Ennaltaehkäisevään työhön tehty panostus näkyy lisääntyneenä terveytenä ja hyvinvointina, korjaavan työn vähenemisenä ja kustannusten hallintana.

Lasten ja nuorten aktiivisuus ja osallisuus lisääntyvät.

TAVOITE 1. indikaattori 6: Kunnan viranhaltijat, työntekijät, luottamushenkilöt ja keskeiset sidosryhmät on perehdytetty lapsen oikeuksiin. Lapsen oikeudet ovat osana kunnan perehdytysohjelmia.

- **Tilanne tällä hetkellä:** Työntekijöille ja luottamushenkilöille tarjotaan mahdollisuutta perehtyä ihmis- ja lapsenoikeuksiin, mutta lapsen oikeudet eivät ole osa kunnan perehdytysohjelmia.
- **Toimenpide 1.** Perehdytysohjelmassa on osuus lapsiystävällinen kunta –mallista ja lapsen oikeuksista sekä ohjaus saatavilla olevaan lisäkoulutukseen (esim. lapsistrategiassa lueteltu materiaali). Kootaan perehdytysohjelmaan lasten ajatuksia LYK:stä ja lapsen oikeuksista. Lapset kertovat perehdytysohjelman kautta LYK:stä ja lapsen oikeuksista uudelle työntekijälle.
 - o **Mittarit:** Lapsen oikeudet ovat osana perehdytysuunnitelmaa kyllä/ei
 - o **Aikataulu:** syksy 2022- kevät 2023
 - o **Vastuu:** Henkilöstöpäällikkö ja hyvinvointikoordinaattori sekä muu LYK-ydintiimi
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Lapset tuottavat materiaalia perehdytysohjelmaan
- **Toimenpide 2.** Esihenkilöt käyvät kunnan uuden viranhaltijan ja työntekijän kanssa läpi LYK-mallin ja lapsen oikeudet perehdytysvaiheessa. Jos viranhaltija tai työntekijä valmistele työssään päätösehdotuksia, esihenkilö ohjaa hänet hyvinvointikoordinaattorin luokse, joka opastaa lapsivaikutusten arvioinnin käytössä
 - o **Mittarit:** Osuus koulutetuista (uusista) kunnan viranhaltijoista ja työntekijöistä.
 - o **Aikataulu:** 2023
 - o **Vastuu:** Esihenkilöt ja hyvinvointikoordinaattori
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Perehdytysmateriaalissa lasten kertomana tietoa LYK:stä ja lapsen oikeuksista
- **Toimenpide 3.** Kunnan luottamushenkilöt on perehdytetty lapsen oikeuksiin. Valtuustokauden alussa 1-2 perehdytystilaisuutta luottamushenkilöille lapsen oikeuksista
 - o **Mittarit:** Osuus koulutetuista kunnan luottamushenkilöistä.
 - o **Aikataulu:** 2024-2025
 - o **Vastuu:** Hyvinvointikoordinaattori ja LYK-ydintiimi
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Suunnitellaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa perehdytystilaisuuksien runko ja sisältö. Lapsen ja nuoret ovat mukana perehdyttäjinä.

TAVOITE 2. Indikaattori 11. Kunta ehkäisee syrjintää pyrkimällä vaikuttamaan kuntalaisten asenteisiin.

- **Tilanne tällä hetkellä:** Kunnassa on joskus toteutettu yksittäisiä kampanjoita tms. tai niitä on suunnitteilla. Oman viestinnän vaikutuksia syrjinnän ehkäisyyn ei ole mietitty. Kunnan omassa viestinnässä puututaan reaktiivisesti syrjintään, mutta ei aktiivisesti edistetä rasismia ja syrjinnän vastaisuutta ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa puhetapaa ja asenteita. Tammelan kirjasto on julistautumassa syrjinnästä vapaaksi alueeksi.
- **Toimenpide 1.** Kartoitetaan mitä syrjintä tarkoittaa kunnan näkökulmasta. Kartoitetaan, millaista syrjintää kunnassa esiintyy ja miten kunta voisi lisätä erilaisuudesta iloitsemista, edistää yhdenvertaisuutta ja vähentää syrjintää.
 - o **Mittarit:** Tietoa koottu millaista syrjintää kunnassa tapahtuu, miten siihen voi puuttua ja miten yhdenvertaisuutta edistää, kyllä/ei. Lapsien ja nuorien määrä, joita kuultu asiassa. Haavoittuvassa asemassa olevien lapsien ja nuorien määrä.
 - o **Aikataulu:** 2023
 - o **Vastuu:** LYK-ydintiimi
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Kuullaan lapsia ja nuoria asiassa, millaista syrjintää ovat kokeneet, miten kunta voi ehkäistä sitä ja edistää yhdenvertaisuutta heidän mielestään.
- **Toimenpide 2.** Toiminnallisella yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmalla on oma osuus Tammelan kunnan hyvinvointikertomuksessa ja –suunnitelmassa 2025-2029
 - o **Mittarit:** Hyvinvointisuunnitelmassa on tavoitteita ja toimenpiteitä asukkaiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen liittyen, kyllä/ ei. Seurantakysely ja arviointi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotavoitteiden toteutumisen osalta.
 - o **Aikataulu:** 2024-2025
 - o **Vastuu:** Hyvinvointikoordinaattori ja hyvinvointiryhmä
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Tavoitteiden ja toimenpiteiden valinnassa hyödynnetty toimenpiteessä 1. koottua tietoa. Lisäksi hyödynnetään lapsista ja nuorista saatua hyvinvointitietoa mm. kouluterveyskyselystä, kunnan lapsiystävällinen kunta –kyselystä ja kunnan hyvinvointikyselystä, jossa kysymyksiä yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta. Lapset ja nuoret mukana valitsemassa suunnitelman toimenpiteitä sekä arvioimassa toteutumista.
- **Toimenpide 3.** Suunnitellaan ja toteutetaan yhdenvertaisuutta edistävää ja erilaisuudesta iloitsevaa kuntalaisviestintää.
 - o **Mittarit:** Somepostauksien ja muun viestinnän lukumäärä. Postauksien tavoitavuus somekanavissa
 - o **Aikataulu:** 2024
 - o **Vastuu:** LYK-ydintiimi
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Viestinnässä hyödynnetään toimenpiteessä 1. saatua tietoa lapsilta ja nuorilta. Viestintää suunnitellaan ja tuotetaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Viestintää suunnataan myös lapsille ja nuorille.

TAVOITE 3. Lasten näkemyksiin pohjautuva tavoite. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin, mielenterveyden ja yhdessä tekemisen lisääminen

- **Tilanne tällä hetkellä:** Tammelan Lapsiystävällinen kunta –kyselyssä (2021) ilmeni, että lapset ja nuoret kaipaavat yhdessä tekemistä ja toimintaa sekä lisää harrastustoimintaa. Esimerkiksi 36% kertoo, että heillä ei ole yhtään mielekästä harrastusta. Toive harrastusten ja vapaa-ajan toiminnan lisäämisestä nousi esiin myös lasten ja nuorten sanallisissa vastauksissa. Yhdessä tekemisen lisäämistä tukee myös se, että kouluterveyskyselyn (2021) perusteella yksinäisyyden kokemus on yleistynyt 8.-9. luokkalaisilla yli viisi prosenttiyksikköä.

Lisäksi sanallisissa vastauksissa korostui erityisesti kiusaaminen ja siihen puuttuminen. Kouluterveyskyselyn (2021) mukaan tammelalaisista 4.-5. luokkalaisista 3,6% on koulukiusattuna ja 8.-9. luokkalaisista 5%. Osuudet olivat samaa luokkaa omassa kyselyssämme. Kuten valtakunnallisesti myös Tammelassa kouluterveyskyselyssä huolta herättää nuorten pahoinvointi. Sekä ahdistuneisuus että masennusoireilu on yleistynyt, varsinkin 8.-9. luokkalaisilla tytöillä.

- **Toimenpide 1.** Harrastustoiminta: Harrastustoiminnan aktivointi. Järjestetään harrastemessut, luontoretkiä perheille (perhelauantait), haetaan Suomen harrastemalliin, jatketaan koronan aikana tauolla ollutta liikuntapassikäytäntöä 1.-2. luokkaisille sekä laajennetaan luokka-astetta. Lasten ja nuorten toiveisiin vastaaminen säännöllisten kyselyjen avulla.
 - o **Mittarit:** Paljonko uutta ja säännöllistä harrastustoimintaa ja muuta toimintaa lapsille ja nuorille järjestetty per ikäryhmä/koulu. Paljon lapsia per ikäryhmä ja koulu osallistuu säännölliseen harrastustoimintaan. Perheiden määrä luontoretkillä. Paljonko haavoittuvassa asemassa olevia lapsia ja nuoria tavoitettu mukaan harrastustoimintaa? Palaute harrastamisen Tammelan mallin kerhoista ja harrastemessuista.
 - o **Aikataulu:** 2022-2024
 - o **Vastuu:** Vapaa-aikatoimi, nuorisotoimi ja liikuntatoimi sekä hyvinvointikoordinaattori
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Lasten harrastustoiveita on kerätty lapsiystävällinen kunta kyselyssä, harrastamisen Suomen mallin koulukohtaisessa kyselyssä sekä keväällä 2022 toteutetussa koulukohtaisessa harrastuskyselyssä. Kyselyjen pohjalta kouluissa on vielä keskusteltu, mikä kerho olisi lasten mielestä mieluisin. Lasten kanssa tarkennetaan harrastamisen Tammelan mallin kerhojen sisältöjä ja keksitään nimi kerholle yhdessä lasten kanssa. Lapsilta ja nuorilta kerätään palautetta harrastustoiminnasta, kehitysehdotuksia ja harrastustoiveita.

- **Toimenpide 2.** Ilmapiiriin ja kiusaamiseen puuttuminen. Kartoitetaan mitä keinoja on esiopetuksessa ja peruskoulussa käytössä kiusaamisen puuttumiseen liittyen ja arvioidaan niiden toimivuutta
 - o **Mittarit:** Kouluterveyskysely (koulukiusaaminen, ilmapiiri). Kiusaamiseen puuttumisen keinoja kartoitettu, kyllä/ ei. Lapsien ja nuorien määrä, joita kuultu asiassa.
 - o **Aikataulu:** 2023
 - o **Vastuu:** Koulu/kunta oppilashuoltoryhmä
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Kiusaamisen puuttumisen keinoja kysytty lapsilta lapsiystävällinen kunta kyselyssä. Kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta keskusteltu nuorisovaltuuston kanssa (keskusteluun nousi esim. että se mikä aikuisen havainnoinnin mukaan ei ole kiusaamista, on sitä lapsen ja nuoren mielestä ja toisinpäin). Keskustelu lasten ja nuorten kanssa kiusaamisen puuttumisesta (esim. oppilaskunnassa): Toimivatko nykyiset keinot lasten ja nuorten mielestä? Jos ei, niin miksi eivät? Mitkä keinot toimisivat?

- **Toimenpide 3.** Kaikissa yksiköissä (vaka ja koulut) on tarjolla tunne- ja itsesäätelytaitoja sekä vuorovaikutustaitoja. Lapset ja nuoret itse ovat toivoneet: "Opetettaisiin, että saa olla erilainen." "Kaikki kohtelisivat toista samalla tavalla kuin haluaisi, että itseä kohdeltaisiin." "Opettajat olisivat aktiivisesti katsomassa, ettei kukaan jää jostain ulkopuolelle."
 - o **Mittarit:** Kuinka monessa koulussa, päiväkodissa ym. tunnetaitoja on tarjolla ja kuinka monta lasta kunnasta näihin on päässyt osallistumaan? Entä haavoittuvassa asemassa olevia lapsia ja nuoria? Kouluterveyskysely (luokka- ja oppilasyhteistyö).
 - o **Aikataulu:** 2023
 - o **Vastuu:** Koulu/kunta oppilashuoltoryhmä
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Lapset ja nuoret osallistuvat tunne- ja itsesäätelytaito sekä vuorovaikutustaito harjoituksiin. Kootaan lasten arviointia toimenpiteistä eli miten lapset

TAMMELA

www.tammela.fi

ovat nämä tunnetaitoasiat koulussaan kokeneet ja ovatko ne parantaneet lasten hyvinvointia koulussa.

- **Toimenpide 4.** Lasten ja nuorten parissa toimivien ammattilaisten mielenterveysosaamisen lisääminen. Esimerkiksi Mieli ry:n koulutukset lasten ja nuorten parissa toimiville (<https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/koulutukset/>).
 - o **Mittarit:** Koulutuksen käyneiden lukumäärä per varhaiskasvatus, perusopetus ja nuorisopalvelut.
 - o **Aikataulu:** 2023
 - o **Vastuu:** LYK-ydintiimi
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** -

TAVOITE 4. Indikaattori 53: Kunta huolehtii, että osallisuus toteutuu lasten jokapäiväisissä kasvuympäristöissä. Osallisuuden edistäminen on ohjaava toimintaperiaate lasten ja nuorten kanssa työskenteleville.

- **Tilanne tällä hetkellä:** Osallisuuden edistäminen on kuvattu kuntakohtaisissa tai koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa sekä varhaiskasvatussuunnitelmissa. Osallisuus on kuvattu kaikkien lasten ja nuorten mahdollisuutena kunta- ja yksikkökohtaisissa opetussuunnitelmissa. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti lapsia kuullaan aidosti ja he saavat osallistua päätöksentekoon heitä itseään koskevissa asioissa. Lapsilla on mahdollisuus kertoa omia ajatuksia asioista. Lasten tarpeet huomioivaa toimintaa. Osallisuus on tärkeä arvo Tammelan varhaiskasvatuksessa. Osallisuuden toteutumista on avattu [varhaiskasvatussuunnitelmassa](#).
- **Toimenpide:** Koulutetaan jokaisesta kunnan toimipaikasta yksi henkilö osallisuuskoordinaattoriksi, joka vie osallisuus asiaa eteenpäin omassa yksikössään. Tavoitteena pohtia mitä osallisuus tarkoittaa omassa toimipaikassa, miten osallisuus toteutuu tällä hetkellä ja miten voisimme sitä toteuttaa. Kouluttajaksi pyydetään aiheeseen perehtyneitä tutkijoita.
 - o **Mittarit:** Osallisuuskoordinaattorien määrä. Osallisuuskoordinaattori löytyy jokaisesta kunnan toimipaikasta, kyllä/ei. Palaute koulutuksista. Kouluterveyskysely (osallisuus).
 - o **Aikataulu:** 2024
 - o **Vastuu:** LYK-ydintiimi
 - o **Lasten osallisuus toimenpiteessä:** Näkykö toimenpiteen toteuttaminen lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksessa: kouluterveyskyselyn tulokset osallisuuden osalta 2025

TAVOITE 5. Vapaasti valittu tavoite. Tehdään Tammela tutummaksi lapsille ja lapsiperheille lasten itsensä toimesta

- **Tilanne tällä hetkellä:** Keväällä 2021 Tammelassa toteutettiin kotiseutukysely, johon vastasi 74 % 1.-3. luokkien oppilaista, 86% 4.–6. luokkien ja 40% yläkoulun oppilaista. Tutkimusaineistossa tuli esille, että Tammelan peruskoulun 1.–9. lk oppilaat ovat käyneet tutustumassa Tammelan kulttuuriperintökohteisiin hyvin vähän tai eivät olleenkaan. Lisäksi tietämys kulttuuriperintökohteista ja ylipäätään kohteista, missä voisi vierailla tai viedä vieraita tutustumaan oli vähäistä. Peruskoulun 4.–6. ja 7.–9. luokkien oppilaista yli 20 % ei pystynyt nimeämään ainuttakaan paikkaa Tammelasta, minne he voisivat ulkomaalaisen vaihto-oppilaan. Kun oppilailta kysyttiin mihin kulttuurikohteeseen he halusivat mennä oppitunneilla, niin 35 % oppilaista ei osannut mainita mitään

kohdetta. 4.–6. luokkien ja 7.–9. luokkien oppilaista 60 % ei tiennyt tai ei muistanut mitä koulussa oli kerrottu Tammelan historiasta.

- **Toimenpide 1.:** Kulttuuriperintökasvatussuunnitelman toteuttaminen kaikissa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköt

Mittari: Vierailujen määrä kulttuuriperintökohteissa

Aikataulu: 2022-2024

Vastuu: Koulujen ja varhaiskasvatusten henkilökunta

Lasten osallisuus toimenpiteessä: Lapset kiertävät kohteissa ja tutustuvat kulttuuriperintökohteisiin

- **Toimenpide 2.:** Lapsen näkemä ja kokema kulttuuriperintökohteissa esille, miten lapsi sanoittaa kohteet. Tuotos voi olla taideteos, valokuva, haastattelu ym.

Mittari: Tuotosten määrä

Aikataulu: 2022-2024

Vastuu: Koulujen ja varhaiskasvatusten henkilökunta

Lasten osallisuus toimenpiteessä: Lapset tuottaa itse. Hyödynnetään kunnantalon info-taulua LYK-seinänä, jossa tuodaan lasten tuottama materiaali esillä.

- **Toimenpide 3.:** Kulttuuriperintökohteessa havaitun ilmiön selvittäminen. Kulttuuriperintökohteessa voi herätä aihe, jota on mielenkiintoista tutkia tarkemmin. Näin kohteessa herännyttä tutkittavaa aihetta aletaan selvittää muissa oppimisympäristöissä.

Mittari: ilmiöiden määrä

Aikataulu: 2022-2024

Vastuu: Koulujen ja varhaiskasvatusten henkilökunta

Lasten osallisuus toimenpiteessä: Lapset tutkivat ja selvittävät